

SZIGETSZENTMIKLÓSI BATTYÁNY KÁZMÉR GIMNÁZIUM

Helyi tanterv

Vizuális kultúra

2020.

VIZUÁLIS KULTÚRA

5. évfolyam helyi tanterve

CÉLOK ÉS FELADATOK

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő **világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében**, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. **Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.**

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkékké legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, és az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségei befogadására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK (TANULÁSI EREDMÉNYEK)

A legfontosabb célok teljesítése érdekében a vizuális kultúra tantárgy tartalmi keretei szélesan értelmezhetők, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szerint tematizálhatók. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, művészi élményt nyújtó vizuális megjelenéseket helyezi a vizsgálódása középpontjába, míg a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét. A vizuális kommunikáció pedig az eleve kommunikációs célú, gyakran technikai médiumok által előállított képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszbán, évfolyamon jelen vannak a tantervi követelményekben. A különböző tartalmakat meghatározó részterületek a tantervi struktúrában önálló egységekként is értelmezhetők, ám mivel a tantárgy hatékonysága a komplex képességfejlesztés elvét követve tud igazán megnyilvánulni, így az iskola egyes tanéveinek tanmeneteiben az átfogó látásmód kialakítása érdekében a részterületek egymással összekapcsolódva, egymást kiegészítve jelennek meg. E szemlélet megvalósításának érdekében a tanterv tematikai egységekbe rendezett fejlesztési feladatai komplex, gyakorlati feladatsorokban kapcsolódnak össze, adott esetben projektszerűen kerülnek feldolgozásra.

A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, **a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása**, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és **a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása**. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az **önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában**. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés **kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható**. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesezhet ki, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben **fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása**, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. **A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme**, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolatterkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a

művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyag rész produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrák közvetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy

feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkékké legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhatja ugyanakkor olyan együttműködések is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, intermediális vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A helyi tanterv segíti e célok megvalósítását, adott évfolyamokra kijelölve a fejlesztési feladatokat. A helyi tanterv a kerettanterv tematikai egységeit, témaköreit vette át. Minden témakörnél megjelenik a megvalósításhoz szükséges óraszám, minden témakör fejlesztési feladata és ismerete támaszkodik a kerettantervre és a Nat megadott tanulási eredményeire. Minden témakör a fejlesztési feladatokat és ismereteket minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja, így jelölve az adott témakör elvárható követelményeit.

A témakörök és a meghatározott fejlesztési feladatok, ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek és azok elemei rugalmasan variálhatók, összekapcsolhatók az egyes tanévek sajátos igényű munkatervének, tanmenetének összeállításánál, természetesen a tanulás-szervezés felépítésének logikája mentén és az óraszámjavaslatok figyelembevételével.

A tantervi **fejlesztési feladatok példái jelzik és segítik pontosítani az egyes tanévek tanmeneteinek tervezési lehetőségeit**, melyek az adott követelmény pontosabb értelmezését is támogatják. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak feldolgozása az adott fejlesztési feladatba építve valósul meg.

Nevelő munkánk során tapasztalható, hogy a tanulók, tanuló csoportok, különböző szinten képesek teljesíteni a feladatokat. Ennek oka többnyire az egyéni fejlettségük és eltérő szociokulturális lehetőségeik különbségeiben, és az adottságaik közti eltérésekben rejlenek. **Mind a tanmenet összeállításánál, mind a konkrét gyakorlati nevelés során elengedhetetlen a**

differentiált fejlesztés és feladat meghatározás, mely során a tervek rugalmas alakítása szükséges.

AZ ÉRTÉKELÉS

Az egész tanév során folyamatosan zajlik a tanulók személyre szóló értékelő visszajelzése. Az elméleti és gyakorlati feladatok, tevékenységek során egyaránt fontos, hogy a tanulók pontos információt kapjanak a saját munkájukról, de mindenképp törekedni kell arra, hogy az értékelés ne tanári szubjektív elvárást tükrözzön, mert azzal esetleg egy-egy újszerű, szokatlan, egyéni megoldás megszületését gátolnánk.

Mivel a teljesítmény rendkívül összetett produktum, nagyon körültekintően kell eljárunk az értékelésekor. Pedagógiai szempontból szerencsésebb a biztató jellegű, ösztönző értékelés. A gyakran megismétlődő túlságosan kritikus, elmarasztaló jellegű értékelés egy életre elveheti a gyermek kedvét a munkától. Inkább a pozitívumokat kell észrevennünk, hangsúlyoznunk a tanulók alkotásaiban.

A tanuló által nyújtott teljesítmény, az elvégzett munka értékelése nagyon összetett feladat. A tanulók teljesítménye több körülménytől is függhet: a tanuló motiváltságától, érzelmi bevonódásától, az adott tanítási anyagtól, stb. A tanulók egymáshoz viszonyított teljesítménye ugyanazon az órán is óriási különbségeket mutathat. Emellett gyakran tapasztalható, hogy ugyanaz a tanuló is nagy teljesítménybeli ingadozásokat produkál, látszólag megegyező feltételek és feladatok esetén is. Ráadásul a legtöbb tanuló más-más szintű, érettségű vizuális intelligenciával bír. Ami az egyik tanulótól szép teljesítmény, az lehet, hogy egy tehetségesebbtől kevés lenne.

Ezért célszerű úgy értékelni, hogy önmagához képest és a társaihoz is viszonyítsuk a tanuló munkáját. Önmagához képest az egyéni fejlődés, teljesítmény alakulását, folyamatát vizsgálva értékeljük. A kortársakhoz viszonyított értékelés bevált módszere az óra végi közös szóbeli értékelés.

Az érdemjeggyel való osztályozás azon feladatok esetében hatékony, melyeknél pontosan meghatározott és a tanulókkal is tisztázott szempontok, követelmények mentén értékeljük a feladat megoldását, a tevékenységet.

Fontos szerepet kell kapniuk a tanulók önértékelésének. Egy-egy nagyobb feladat vagy feladatsor, projekt végén érdemes lehetőséget biztosítani az önértékelésnek, és az egymás munkáját elemző, értékelő beszélgetésnek. Ezeket az elemző beszélgetéseket érdemes használnunk a kifejező típusú alkotásoknál is.

Fontos értékelő visszajelzéseket kaphatunk, kérhetünk más tantárgyat tanító kollégáktól, és a szülőktől is. Különösen fontosak lehetnek ezek a visszajelzések a személyiség formálás, és a kognitív képességek területén.

AZ ISKOLAI TANESZKÖZÖK

A vizuális nevelés tárgyi feltételei

A helyi tanterv optimális megvalósításának tárgyi feltételeit az alkotó, gyakran műhely jellegű tevékenység határozza meg. Fontos a megfelelő bútorzatú, világítású szaktanterem használata. Nagyon hasznos a megfelelően mozgatható, variálható munkafelület, valamint tárolásra alkalmas szekrények, polcok, esetleg szertár. A tantervben meghatározott változatos fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében sokféle anyagra, eszközre és technikára is szükség van.

A szakterem lehetővé teszi a közösen használt eszközöknek, anyagoknak az alkotómunka közelében levő szakszerű tárolását, és az adott feladat kívánalmainak megfelelő gyors optimális és differenciált használatát. További előny a szaktanterem és elegendő tároló helyek mellett, hogy a tanórák előkészítése, zárása is gördülékenyebb a sokkal változatosabb és egyben takarékosabb anyag és eszközhasználat mellett is. A félkész és az elkészült alkotások tárolása, bemutatása is sokkal könnyebben megoldható a tantárgyi szakteremben.

Az alkotás során szükség van rajzi, festő, konstruáló, világító, hanghordozó, -felvevő, fotós, filmes eszközökre, anyagokra. A tanár kreatív feladattervező, megvalósító képességétől függően bármilyen alternatív, talált, újrahasznosított anyagot, eszközt beépíthet a munkafolyamatba.

Az iskola taneszköz választásának általános szempontjai

A taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat érdemes figyelembe venni:

- a taneszköz feleljen meg a helyi tantervnek;
- a taneszköz legyen jól használható a tanulási folyamatban;
- a taneszköz kivitelezése, tartóssága legyen alkalmas a vizuális kultúra tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra a tanév(ek) során;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;

Érdemes előnyben részesíteni azokat a taneszközöket:

- o amelyek több éven keresztül használhatók;
- o amelyek egymásra épülnek
- o amelyekhez kapcsolhatók digitális tananyagok
- o amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok tanulását az interneten elérhető tartalmakkal

5-6. évfolyam

Vizuális kultúra heti és éves óraterve 5–6. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
5. évfolyam	1 óra	34 óra
6. évfolyam	1 óra	34 óra

Ebben az iskolaszakaszban erősödik fel a tanulóknak a valóság megismerése iránti fokozott igény. A látott és ismert vizuális világ ütköztetése révén nem csak mérlegelő gondolkodásuk, hanem az információk szelektálásának képessége is megalapozható.

A személyiségformálásban e szakaszban is fontos szerepet kapnak a művészi alkotó-befogadó tevékenységek során kialakuló és fejlődő kompetenciák. Lényeges szerepet kell kapnia a jelenségek, vizuális látványok vizsgálata során az objektív tények és a szubjektív elemek

szétválasztásának gyakorlása, amely alkotó tevékenység közben irányított beszélgetések beiktatásával valósítható meg legeredményesebben. Az önismereti és a társas kapcsolatok kultúrájának fejlesztését a kifejezőképesség és az esztétikai-művészeti tudatosság kompetenciájának folyamatos mélyítése segíti. A munkaformák változatossága, a párban és csoportban végzett alkotómunka segíti a felelősségvállalást, a másokkal való együttműködés hatékonyságának a növelését.

A tanulók érdeklődése személyenként változó, ezért az eredményes fejlesztés érdekében differenciált feladatkiadásra van szükség. Ebben az életkorban ismerkednek meg a tanulók a vizuális médiumok főbb kifejezőeszközével, s a kialakítandó feladatokban törekedhetünk a gyakorlat során létrejövő tapasztalatok személyessé tételére. A különböző részterületek projektfeladataiban figyelniük kell ennek a személyes tapasztalatokon alapuló hangvételnek a megtartására.

A tervezéshez figyelembe kell venni az előzményeket és a más tantárgyak által tanított ismeretek meglétét, mely lehetőséget ad azok felhasználására és beépítésére a vizuális kultúra tanórákon.

5. évfolyam

Az 5. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 34 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	6
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	6
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	4
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	4
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	3
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	6
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	5
Összes óraszám:	34

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;

Felső tagozat – alap óraszám

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- látványok, képek részeinek, részleteinek alapján elképzei a látvány egészét, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutatja és megjeleníti, rekonstruálja azt;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a látványokkal kapcsolatos objektív és szubjektív észrevételeket pontosan szétválasztja;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Vizuális művészeti alkotások különböző szempontú** (pl. személyes, közösségi, esztétikai, tartalmi, hatás) vizsgálata során az objektív és szubjektív megállapítások szétválasztása, a látvány lényeges, egyedi jellemzőinek felismerésével és személyes gondolatok megfogalmazásával. A tapasztalatok (pl. képolvasás, látvány szöveges ismertetése a vizuális megjelenítés érdekében, eligazodás vizuális információk között) felhasználása az alkotás során is
- **Különböző jellegű, stílusú látványok** (pl. tárgyfotó, magyar néprajzi motívum, film képkockája), **vizuális alkotások** (pl. figuratív/non-figuratív festmény, installáció) **adott részeinek, részleteinek meghatározott célú kiegészítése, rekonstruálása a személyes kifejezés érdekében, a jellemző vizuális jegyek tudatos használatával.**

Fogalmak

klasszikus, modern, kortárs vizuális művészet, objektív, szubjektív, stílus

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeiteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- megfigyeléseit, tapasztalatait, gondolatait vizuálisan rögzíti, mások számára érthető vázlatot készít;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Szokatlan szituációkban (pl. korlátozott mozgás, színes szemüveg, bekötött szem) különböző érzetek (pl. mozgás, hang, látvány, szag, íz, tapintás) kapcsán keletkező belső képek megfigyelése. Az egyéni ötletek, képek megjelenítése többféle vizuális eszköz rugalmas alkalmazásával (pl. vegyes technika, festék, szén, kollázs, fény, fotó, fotómanipuláció).

Fogalmak

vizuális élmény, hatás, asszociáció, figuratív-nonfiguratív megjelenítés

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Valós és fiktív helyzetek, történetek megjelenítése, ábrázolása, dokumentálása során a közvetítendő tartalmaknak, és személyes gondolatoknak, érzéseknek (pl. tanult irodalmi alkotás inspirációjára rövid mozgókép készítése ténylegesen, vagy annak rajzos forgatókönyve; vagy hagyományos/nyomtatott információhordozó digitális médium számára történő átalakítása rajzi vázlatban, vagy montázs alkalmazásával: más tantárgy számára készült tankönyv egy érdekes oldalának átalakítása internetes oldallá, mobil applikációvá) leginkább megfelelő médium kiválasztása. A választott médiumhoz illő vizuális kifejezési eszközök használata a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés (pl. szín, méret, arány, forma, kompozíció, képkivágás, nézőpont, fény, vágás, montázs) érdekében egyénileg és csoportmunkában is.

Fogalmak

vizuális kifejezési eszközök, médium, kiemelés, figyelemirányítás, kompozíció, képkivágás, nézőpont

Témakör: Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- adott cél szempontok figyelembevételével térbeli, időbeli viszonyokat, változásokat, eseményeket, történeteket rögzít, megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képírási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Példák alapján időbeli változások, történések vizuális megjelenítésének megkülönböztetése** (pl. folyamatábra, képregény, storyboard, fotósorozat, film), **és egy rövid történet** (pl. tea főzés, pizza evés, tornasorba rendeződés), **időbeli változás, folyamat** (pl. jég olvadása, vihar közeledte, almacsutka fonnyadása) **vagy saját történet rögzítése a választott médium sajátosságainak figyelembevételével, egyénileg vagy csoportban.**

Fogalmak

tér, nézőpont, képkivágás, időbeli változás vizuális megjelenítései, folyamatábra, képregény/storyboard

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzelel és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok** (pl. képek, sajtófotók szóbeli leírásával, „közvetítésével”) **tapasztalatai alapján csoportmunkában is.**

Fogalmak

kommunikációs felület, üzenet, kommunikációs cél, hatáskeltés vizuális eszközei, dokumentálás,

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Hagyományos magyar népi kultúra és a közvetlen környezet tárgyi világának megfigyelése és inspiratív felhasználása segítségével mai korunkra jellemző, értelmesen használható tárgy (pl. háztartási eszköz, játék, öltözet kiegészítő, telefontok, textil táska, tolltartó, szemüvegtok) tervezése és létrehozása tudatos anyag és eszközhasználattal (pl. nemezelés, hímzés, szövés, fonás, agyagozás, fém-, bőrmunka).**
- **Különböző korok és kultúrák szimbólumainak és motívumainak felhasználásával minta, díszítés tervezése, és a minta felhasználása tárgyak díszítésére választott célok érdekében (pl. saját pecsét, csomagolópapír, póló, táska, takaró, bögre) különböző technikák felhasználásával (pl. krumpli, papír nyomtat; stencil/sablon, filctoll, textilfestés).**

Fogalmak

hagyomány, néprajz, népi kultúra, design, divat, kézműves technika, egyedi tárgy, formaredukció, motívum, technológia

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Egy választott tárgy, tárgytípus** (pl. kedvenc tárgy, játék, hírközlési, közlekedési, konyhai eszköz, bútor) különböző történeti korokban, és földrajzi helyeken való megjelenésének összehasonlító vizsgálata adott szempontok mentén (pl. funkció, anyag, forma, díszítés, környezetkárosítás) és a vizsgálat eredményeinek szöveges és vizuális bemutatása (pl. tábló, prezentáció formájában).
- **Szokatlan szituációra** (pl. tigris a fürdőkádban, űrlények a kávézóban, színes eső, daloló növények), **egyéni funkcióra** (pl. álmkép-rögzítés, időbefogás, lustaság elszívás, okosítás) alkalmas tárgy tervezése vagy átalakítása, és létrehozása a korábban látott, vizsgált tárgyi, képi inspirációk felhasználásával, egyénileg és csoportmunkában is, a tervezési folyamat dokumentálásával (pl. rajzok, képes inspirációk gyűjteménye, fotósorozat)

Fogalmak

környezettudatosság, tervezés, rendeltetés, tárgy/építmény nézetei

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók 5-6. évfolyam

A szemléltetés érdekében a kerettanterv által ajánlott műtípusok, művek, alkotók az 5-6. évfolyamon. Az egyes tanévek tanmenetének összeállítása során a **szemléltető művek köre módosulhat, tárgulhat főként a kortárs vizuális művészet alkotásaival**, hogy az egyes témákat alaposan és körültekintően bemutathassuk.

Építmények: amiens-i székesegyház, Colosseum, debreceni Nagytemplom, Erekteion, fertődi Eszterházy-kastély, Hagia Sophia, Hundertwasser épületei, festményei, Istar-kapu, jáki bencés apátsági templom, karnaki Ámon-templom, Kheopsz piramisa, Notre-Dame székesegyház-Párizs, nyírbátori református templom, Palazzo Farnese, Parthenon, Pantheon, pisai dóm, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, Stonehenge, Szent Péter bazilika és kollonád, versailles-i palota, Ybl Miklós: Operaház, Szent István bazilika, Zikkurat- Úr

Képzőművészeti alkotások: altamirai barlangrajz, Bruegel: Gyermekjátékok, Bábel tornya, Írnok szobor, Botticelli: Vénusz születése, Chagall: Párizs az ablakon keresztül, Csók István: A keresztapa reggelije, Csontváry Kosztká Tivadar: Magányos cédrus, Zarándoklás a cédrushoz, Öreg halász, Nagy Taormina, Mostar, delphoi kocsihajtó, Duchamp: Biciklikerek, Dürer: Önarckép, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, Laokoón-csoport, Manet: Reggeli a szabadban, Michelangelo: Dávid, Sixtus- kápolna freskói, Müron: Diszkoszvető, Munch: Sikoly, M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása, Nofretete fejszobra, Rippl-Rónai: Kalitkás nő, „kukoricás képek”, Rodin: Gondolkodó, Római portrészobor, Rubljov: Szentháromság, Soós Nóra: Buborékfújó VIII., Szamothrakéi Niké, Szinyei Merse Pál: Majális, Szent László legendákat ábrázoló freskók, Van Eyck: Arnolfini házaspár, Van Gogh: Önarckép, Napraforgók, tájképek, grafikák, Velazquez: Las Meninas, Vermeer: Geográfus, Willendorfi vénusz

Egyéb: Bayeux-i kárpit, chartres-i katedrális üvegablakai, görög vázafestészet, Lánchíd-Budapest, Magyar Szent Korona és koronázási jelvények, nagyszentmiklósi kincs, Szkíta aranyszarvas, Tutanhamon arany halotti maszkja

EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK) AZ 5–8. ÉVFOLYAMON

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. alkotó tevékenység közben önállóan kísérletezik, különböző megoldási utakat keres;
2. eszközhasználatát begyakorlotta, szakszerű;
3. anyaghasználatát gazdaságos, átgondolt;
4. feladatokat önállóan megold, eredményeit érthetően bemutatja;
5. adott tanulási helyzetben a tanulási előrehaladás érdekében adekvát kérdést tesz fel;
6. feladatmegoldásai során felidézi és alkalmazza a korábban szerzett ismereteket, illetve kapcsolódó információkat keres;
7. felismeri a vizuális művészeti műfajok példáit;
8. használja és megkülönbözteti a különböző vizuális médiumok kifejezőeszközait;
9. megkülönböztet művészettörténeti korszakokat, stílusokat;
10. felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat az ajánlott képanyag alapján;
11. használja a térbeli és az időbeli viszonyok megjelenítésének különböző vizuális lehetőségeit;
12. példák alapján megérti a képmanipuláció és befolyásolás összefüggéseit;
13. példák alapján meg tudja magyarázni a tervezett, épített környezet és a funkció összefüggéseit;
14. érti a magyar és egyetemes kulturális örökség és hagyomány jelentőségét;
15. csoportban végzett feladatmegoldás során részt vállal a feladatmegoldásban, önállóan megtalálja saját feladatát, és figyelembe veszi társai álláspontját is;
16. feladatmegoldás során megállapodásokat köt, szabályt alkot, és betartja a közösen meghatározott feltételeket;
17. önállóan véleményt alkot, és azt röviden indokolja.

VIZUÁLIS KULTÚRA

6. évfolyam helyi tanterve

CÉLOK ÉS FELADATOK

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő **világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében**, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. **Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.**

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkéek legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, és az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségek befogadására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK (TANULÁSI EREDMÉNYEK)

A **legfontosabb célok teljesítése érdekében a vizuális kultúra tantárgy tartalmi keretei szélesan értelmezhetők, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szerint tematizálhatók.** A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, művészi élményt nyújtó vizuális megjelenéseket helyezi a vizsgálódása középpontjába, míg a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét. A vizuális kommunikáció pedig az eleve kommunikációs célú, gyakran technikai médiumok által előállított képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszbán, évfolyamon jelen vannak a tantervi követelményekben. A különböző tartalmakat meghatározó részterületek a tantervi struktúrában önálló egységekként is értelmezhetők, ám mivel a tantárgy hatékonysága a komplex képességfejlesztés elvét követve tud igazán megnyilvánulni, így az **iskola egyes tanéveinek tanmeneteiben az átfogó látásmód kialakítása érdekében a részterületek egymással összekapcsolódva, egymást kiegészítve jelennek meg.** E szemlélet megvalósításának érdekében a tanterv tematikai egységekbe rendezett fejlesztési feladatai komplex, gyakorlati feladatsorokban kapcsolódnak össze, adott esetben projektszerűen kerülnek feldolgozásra.

A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, **a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása**, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és **a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása**. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az **önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában**. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés **kiemelt feladatának tekinti a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszhető és gyakorolható**. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesezhet ki, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben **fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása**, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működni a tanulók fejlesztése során. **A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme**, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolatterkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszhető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a

művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyag rész produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrák közvetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy

feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkékké legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreatívfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhatja ugyanakkor olyan együttműködések is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, intermediális vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A helyi tanterv segíti e célok megvalósítását, adott évfolyamokra kijelölve a fejlesztési feladatokat. A helyi tanterv a kerettanterv tematikai egységeit, témaköreit vette át. Minden témakörnél megjelenik a megvalósításhoz szükséges óraszám, minden témakör fejlesztési feladata és ismerete támaszkodik a kerettantervre és a Nat megadott tanulási eredményeire. Minden témakör a fejlesztési feladatokat és ismereteket minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja, így jelölve az adott témakör elvárható követelményeit.

A témakörök és a meghatározott fejlesztési feladatok, ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek és azok elemei rugalmasan variálhatók, összekapcsolhatók az egyes tanévek sajátos igényű munkatervének, tanmenetének összeállításánál, természetesen a tanulás-szervezés felépítésének logikája mentén és az óraszámjavaslatok figyelembevételével.

A tantervi **fejlesztési feladatok példái jelzik és segítik pontosítani az egyes tanévek tanmeneteinek tervezési lehetőségeit**, melyek az adott követelmény pontosabb értelmezését is támogatják. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak feldolgozása az adott fejlesztési feladatba építve valósul meg.

Nevelő munkánk során tapasztalható, hogy a tanulók, tanuló csoportok, különböző szinten képesek teljesíteni a feladatokat. Ennek oka többnyire az egyéni fejlettségük és eltérő szociokulturális lehetőségeik különbségeiben, és az adottságaik közti eltérésekben rejlenek. **Mind a tanmenet összeállításánál, mind a konkrét gyakorlati nevelés során elengedhetetlen a**

differentiált fejlesztés és feladat meghatározás, mely során a tervek rugalmas alakítása szükséges.

AZ ÉRTÉKELÉS

Az egész tanév során folyamatosan zajlik a tanulók személyre szóló értékelő visszajelzése. Az elméleti és gyakorlati feladatok, tevékenységek során egyaránt fontos, hogy a tanulók pontos információt kapjanak a saját munkájukról, de mindenképp törekedni kell arra, hogy az értékelés ne tanári szubjektív elvárást tükrözzön, mert azzal esetleg egy-egy újszerű, szokatlan, egyéni megoldás megszületését gátolnánk.

Mivel a teljesítmény rendkívül összetett produktum, nagyon körültekintően kell eljárunk az értékelésekor. Pedagógiai szempontból szerencsésebb a biztató jellegű, ösztönző értékelés. A gyakran megismétlődő túlságosan kritikus, elmarasztaló jellegű értékelés egy életre elveheti a gyermek kedvét a munkától. Inkább a pozitívumokat kell észrevennünk, hangsúlyoznunk a tanulók alkotásaiban.

A tanuló által nyújtott teljesítmény, az elvégzett munka értékelése nagyon összetett feladat. A tanulók teljesítménye több körülménytől is függhet: a tanuló motiváltságától, érzelmi bevonódásától, az adott tanítási anyagtól, stb. A tanulók egymáshoz viszonyított teljesítménye ugyanazon az órán is óriási különbségeket mutathat. Emellett gyakran tapasztalható, hogy ugyanaz a tanuló is nagy teljesítménybeli ingadozásokat produkál, látszólag megegyező feltételek és feladatok esetén is. Ráadásul a legtöbb tanuló más-más szintű, érettségű vizuális intelligenciával bír. Ami az egyik tanulótól szép teljesítmény, az lehet, hogy egy tehetségesebbtől kevés lenne.

Ezért célszerű úgy értékelni, hogy önmagához képest és a társaihoz is viszonyítsuk a tanuló munkáját. Önmagához képest az egyéni fejlődés, teljesítmény alakulását, folyamatát vizsgálva értékeljük. A kortársakhoz viszonyított értékelés bevált módszere az óra végi közös szóbeli értékelés.

Az érdemjeggyel való osztályozás azon feladatok esetében hatékony, melyeknél pontosan meghatározott és a tanulókkal is tisztázott szempontok, követelmények mentén értékeljük a feladat megoldását, a tevékenységet.

Fontos szerepet kell kapniuk a tanulók önértékelésének. Egy-egy nagyobb feladat vagy feladatsor, projekt végén érdemes lehetőséget biztosítani az önértékelésnek, és az egymás munkáját elemző, értékelő beszélgetésnek. Ezeket az elemző beszélgetéseket érdemes használnunk a kifejező típusú alkotásoknál is.

Fontos értékelő visszajelzéseket kaphatunk, kérhetünk más tantárgyat tanító kollégáktól, és a szülőktől is. Különösen fontosak lehetnek ezek a visszajelzések a személyiség formálás, és a kognitív képességek területén.

AZ ISKOLAI TANESZKÖZÖK

A vizuális nevelés tárgyi feltételei

A helyi tanterv optimális megvalósításának tárgyi feltételeit az alkotó, gyakran műhely jellegű tevékenység határozza meg. Fontos a megfelelő bútorzatú, világítású szaktanterem használata. Nagyon hasznos a megfelelően mozgatható, variálható munkafelület, valamint tárolásra alkalmas szekrények, polcok, esetleg szertár. A tantervben meghatározott változatos fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében sokféle anyagra, eszközre és technikára is szükség van.

A szakterem lehetővé teszi a közösen használt eszközöknek, anyagoknak az alkotó munka közelében levő szakszerű tárolását, és az adott feladat kívánalmainak megfelelő gyors optimális és differenciált használatát. További előny a szaktanterem és elegendő tároló helyek mellett, hogy a tanórák előkészítése, zárása is gördülékenyebb a sokkal változatosabb és egyben takarékosabb anyag és eszközhasználat mellett is. A félkész és az elkészült alkotások tárolása, bemutatása is sokkal könnyebben megoldható a tantárgyi szakteremben.

Az alkotás során szükség van rajzi, festő, konstruáló, világító, hanghordozó, -felvevő, fotós, filmes eszközökre, anyagokra. A tanár kreatív feladattervező, megvalósító képességétől függően bármilyen alternatív, talált, újrahasznosított anyagot, eszközt beépíthet a munkafolyamatba.

Az iskola taneszköz választásának általános szempontjai

A taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat érdemes figyelembe venni:

- a taneszköz feleljen meg a helyi tantervnek;
- a taneszköz legyen jól használható a tanulási folyamatban;
- a taneszköz kivitelezése, tartóssága legyen alkalmas a vizuális kultúra tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra a tanév(ek) során;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;

Érdemes előnyben részesíteni azokat a taneszközöket:

- o amelyek több éven keresztül használhatók;
- o amelyek egymásra épülnek
- o amelyekhez kapcsolhatók digitális tananyagok
- o amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok tanulását az interneten elérhető tartalmakkal

5-6. évfolyam

Vizuális kultúra heti és éves óraterve 5–6. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
5. évfolyam	1 óra	34 óra
6. évfolyam	1 óra	34 óra

Ebben az iskolaszakaszban erősödik fel a tanulóknál a valóság megismerése iránti fokozott igény. A látott és ismert vizuális világ ütköztetése révén nem csak mérlegelő gondolkodásuk, hanem az információk szelektálásának képessége is megalapozható.

A személyiségformálásban e szakaszban is fontos szerepet kapnak a művészi alkotó-befogadó tevékenységek során kialakuló és fejlődő kompetenciák. Lényeges szerepet kell kapnia a jelenségek, vizuális látványok vizsgálata során az objektív tények és a szubjektív elemek

szétválasztásának gyakorlása, amely alkotó tevékenység közben irányított beszélgetések beiktatásával valósítható meg legeredményesebben. Az önismereti és a társas kapcsolatok kultúrájának fejlesztését a kifejezőképesség és az esztétikai-művészeti tudatosság kompetenciájának folyamatos mélyítése segíti. A munkaformák változatossága, a párban és csoportban végzett alkotómunka segíti a felelősségvállalást, a másokkal való együttműködés hatékonyságának a növelését.

A tanulók érdeklődése személyenként változó, ezért az eredményes fejlesztés érdekében differenciált feladatkiadásra van szükség. Ebben az életkorban ismerkednek meg a tanulók a vizuális médiumok főbb kifejezőeszközével, s a kialakítandó feladatokban törekedhetünk a gyakorlat során létrejövő tapasztalatok személyessé tételére. A különböző részterületek projektfeladataiban figyelniük kell ennek a személyes tapasztalatokon alapuló hangvételnek a megtartására.

A tervezéshez figyelembe kell venni az előzményeket és a más tantárgyak által tanított ismeretek meglétét, mely lehetőséget ad azok felhasználására és beépítésére a vizuális kultúra tanórákon.

6. évfolyam

Az 6. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 34 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	4
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	4
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	6
Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	6
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	5
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	4
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	5
Összes óraszám:	34

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- látványok, képek részeinek, részleteinek alapján elképzei a látvány egészét, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutatja és megjeleníti, rekonstruálja azt;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a látványokkal kapcsolatos objektív és szubjektív észrevételeket pontosan szétválasztja;
- különböző érzetek kapcsán belső képeinek, képzeiteinek megfigyelésével tapasztalatait vizuálisan megjeleníti;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Különös, logikailag nehezen összekapcsolható dolgok** (pl. tárgyak, terek, állatok, jelenségek) és **műalkotások** (pl. *Hölgy hermelinnel, Hűlő víz, Írnok szobra, Körzongora, Lánchíd, Magányos cédrus, Párizs az ablakon keresztül, XIX. századi tükröst díszítő emberpár*) társítása a kreatív képzelet, az intuíció fejlesztése, és alkotások személyes megismerése érdekében. A képzettársítás által felszínre hozott személyes érzések, belső képek segítségével a látvány kiegészítése, átírása, parafrázis készítése különböző technikákkal (pl. rajz, festés, kollázs, fotómontázs, installáció)
- **A különböző** (pl: történelem, irodalom, zene tantárgyból megismert) **művészettörténeti korokban** (pl. ókor, középkor, XVII-XVIII. század, XIX-XX. század, XXI. század) **készült vizuális alkotások elemző összehasonlítása** (pl. téma, műfaj, történelmi háttér, létrehozás szándéka, figurativitáshoz való viszony, kifejezőeszközök használata szerint), és inspiratív felhasználása alkotás során.

Fogalmak

klasszikus, modern, kortárs vizuális művészet, objektív, szubjektív, művészettörténeti korok, stílus

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;

Felső tagozat – alap óraszám

- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzeli és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- adott tartalmi keretek figyelembevételével karaktereket, tereket, tárgyakat, helyzeteket, történeteket részletesen elképzeli, fogalmi és vizuális eszközökkel bemutat és megjeleníti, egyénileg és csoportmunkában is;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjeleníti, egyénileg és csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Adott tartalmi keretekhez** (pl. *irodalmi vagy médiaélmény, tanulók által közösen kitalált történet, személyes élmény*) **illeszkedő figurák, karakterek, terek, tárgyak, helyzetek, történet részletes elképzelése, korábbi személyes vizuális tapasztalatok, emlékek inspiratív felhasználásával. Az elképzelések bemutatása és vizuális megjelenítése. A feladat megoldásának érdekében többféle forrásból** (pl. *könyvtár, internet, valóság*) **vizuális információk, képi inspirációk gyűjtése és alkotó felhasználása egyénileg és csoportmunkában.**

Fogalmak

vizuális élmény, hatás, asszociáció, karakter, figuratív-nonfiguratív megjelenítés

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlítja, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Példák alapján a hétköznapokban, tanulási helyzetekben gyakran és szívesen használt médiumok** (pl. *fotó, mozgókép, online felületek, számítógépes játék*) **sajátosságainak,**

jellemző kifejezési eszközeinek (pl. *használt képi és szöveges elemek aránya, mérete, kompozíciós elrendezések, képkivágások, színhasználat, kontraszt, fény-árnyék, világossötét alkalmazása, ismétlések szerepe, vágás, nézőpont, kameramozgás, időbeliség*) megismerése. A tapasztalatok adekvát használata érdekében információk, vizuális inspirációk gyűjtése, különös tekintettel a figyelemirányítás és kiemelés célját szolgáló lehetőségekre.

- **Médiumok, médiaszövegek konkrét példái, valamint klasszikus** (pl. *Arnolfini házaspár, Diszkoszvető, Gondolkodó, A keresztapa reggelije, Sikoly, Vasaló nő, Vénusz születése*), **és kortárs vizuális alkotások** (Baglyas Erika: *Tehetlenségi nyomaték, Duchamp: Biciklikerek, Kicsiny Balázs: Édes otthon, Kis Varsó: Tornasor, Németh Ilona: Rész, Oldenburg: Ruhacsipesz, Pistoletto: Rongyok Vénusza, Soós Nóra: Buborék fújó VIII, Szabó Ádám: Szupergyümölcs*) **közi kapcsolatok, hasonlóságok és eltérések feltárása, megfogalmazása játékos feladatokban** (pl. *klasszikus és kortárs alkotások szereplőinek összekapcsolása egy fiktív családban és bemutatásuk egy választott médiaszöveg segítségével; egy fiktív termékkatalógus, lakberendezési honlap összeállítása különböző korok tárgyainak és tereinek együttes felhasználásával*).

Fogalmak

vizuális kifejezési eszközök, médium, kiemelés, figyelemirányítás, kompozíció, képkivágás, nézőpont

Témakör: Tér és időbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján;
- adott cél szempontok figyelembevételével térbeli, időbeli viszonyokat, változásokat, eseményeket, történeteket rögzít, megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **A térmegjelenítés különböző művészettörténeti korokban használt lehetőségeinek** (pl. *kiterített tér, frontális nézet, takarás, egy iránypontos perspektíva, fordított perspektíva*) **megfigyelése, megismerése, műalkotások alapján** (pl. *egyiptomi falfestmények, középkori miniatúrák, Brueghel: Bábel tornya, Leonardo da Vinci: Utolsó vacsora*,

Vermeer belső terei, Szent Péter-bazilika Kollonád). **Tapasztalatok felhasználása alkotó tevékenység során** (pl. vizuális alkotások - *Hirst, Hundertwasser, Klimt, Leonardo, Kusama, Manet, Matisse, Mátrai, Picasso, Velazquez*- vagy azok részletei által inspirált terek tervezése szabad képzetársítással, terek létrehozása, modellezése egyszerű eszközökkel - makett talált tárgyakból, térinstalláció-; vagy az egy iránypontos perspektíva egyszerű szabályainak ismeretével tér ábrázolása).

Fogalmak

tér, nézőpont, rövidülés, fókuszpont, horizont

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit;
- egyszerű tájékoztató, magyarázó rajzok, ábrák, jelek, szimbólumok tervezése érdekében önállóan információt gyűjt;
- célzottan vizuális kommunikációt szolgáló megjelenéseket értelmez és tervez a kommunikációs szándék és a hatáskeltés szempontjait kiemelve.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Direkt vizuális kommunikációt szolgáló produktum létrehozása** (pl. kiállítás plakátja, ökológiailag tudatos termékcsomagolás, rövid mozgóképi reklám, animált gif) a **valóság** (pl. kirándulás, sportesemény, úton az iskolába), **illetve vizuális alkotások eseményei, tárgyai** (pl. Duchamp: *Biciklikerek*, Nagyszentmiklósi kincs, *Nofretete fejszobra*, Manett: *Reggeli a szabadban*, Michelangelo: *Dávid*, *Pacsika Rudolf: Láncos létra*, Rippl-Rónai: *Kalitkás nő*) vagy azok által keltett érzetek inspiratív és kreatív felhasználásával. A feladathoz kapcsolódóan gyűjtött vizuális információk, szöveges, képi inspirációk, és a korábbi vizuális megfigyelési tapasztalatok felhasználása az alkotás során egyénileg és csoportmunkában is.
- Reklámfilmek és hírműsorok példáiban a valós és fiktív elemek egyértelmű megjelenését keresve a befolyásolás lehetőségének felismerése. A példák megfigyeléséből származó

tapasztalatok felhasználása játékos szituációk és gyakorlatok során (pl. iskolai álhírgyártás, képtelen reklám, diákigazgató-választás kampányfilmje).

Fogalmak

kommunikációs felület, üzenet, hír/árhír, figyelemirányítás, kommunikációs cél, hatáskeltés vizuális eszközei, valóság/fikció, dokumentálás, befolyásolás

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt órászám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **A tárgyi környezet különböző szempontú vizsgálata érdekében adott téma** (pl. ünnepi és hétköznapi öltözet, dédszüleink világa, egyedi, személyes tárgyak, divat változása) **vizuális és szöveges feldolgozása, információk keresése és rendszerezése különböző forrásokból** (pl. könyvtár, internet, interjú készítése az érintettekkel, skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatása).
- **A hagyományos magyar népi kultúra és a modern, kortárs kultúra tárgyi világának** (pl. épület, tárgy, öltözék) **összehasonlítása megadott szempontok** (pl. anyaghasználat, technológia, rendeltetés, díszítés) **alapján. A jellemzőik, egyedi vonásaik kiemelése által szerzett információk és inspirációk felhasználásával, építmények, terek, tárgyak átalakítása választott eszközökkel** (pl. rajz, festés, kollázs, montázs, vegyes technika), **személyes igényeknek megfelelően.**

Fogalmak

hagyomány, néprajz, népi kultúra, design, divat, kézműves technika, egyedi tárgy, formaredukció, motívum, technológia

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványok, vizuális jelenségek, alkotások lényeges, egyedi jellemzőit kiemeli, bemutatja;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál;
- felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat, az ajánlott képanyag alapján.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **A művészettörténeti korszakok jellemző építészeti stíluselemeinek megismerése, felismerése** (pl. *klasszicista és historizáló magyar építészet fontos épületein: Steindl Imre: Országház, A. Clark: Lánchíd, Ybl Miklós: Operaház, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum*). **A megismert stíluselemek felhasználása a tanuló valós környezetében található terek, épületrészletek áttervezésére.**
- **A közvetlen környezetben található valós terek, térrészletek** (pl. *buszmegálló, kapu/bejárat ajtó, iskola ebédlője, iskolai könyvtár, beszélgető sarok, büfé*) **áttervezése, átalakítása megadott valós vagy játékos funkció** (pl. *biztonságérzet, figyelemfelhívás, otthonosságérzet, rejtőzködés*) **érdekében inspiráló példák alapján** (pl. *különböző korban, kultúrában, stílusban készült építmények, terek*). **A tervezés során kísérletezés és többféle ötlet felvetése és vizuális rögzítése, az ötletek és a tervezési folyamat szöveges bemutatása egyénileg és csoportmunkában is.**

Fogalmak

környezettudatosság, tervezés, rendeltetés, tárgy/építmény nézetei

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók 5-6. évfolyam

A szemléltetés érdekében a kerettanterv által ajánlott műtípusok, művek, alkotók az 5-6. évfolyamon. Az egyes tanévek tanmenetének összeállítása során a **szemléltető művek köre módosulhat, tágulhat főként a kortárs vizuális művészet alkotásaival**, hogy az egyes témákat alaposan és körültekintően bemutathassuk.

Építmények: amiens-i székesegyház, Colosseum, debreceni Nagytemplom, Erekteion, fertődi Eszterházy-kastély, Hagia Sophia, Hundertwasser épületei, festményei, Istar-kapu, jáki bencés apátsági templom, karnaki Ámon-templom, Kheopsz piramisa, Notre-Dame székesegyház-Párizs, nyírbátori református templom, Palazzo Farnese, Parthenon, Pantheon, pisai dóm, Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, Stonehenge, Szent Péter bazilika és kollonád, versailles-i palota, Ybl Miklós: Operaház, Szent István bazilika, Zikkurat- Úr

Képzőművészeti alkotások: altamirai barlangrajz, Bruegel: Gyermekjátékok, Bábel tornya, Írnok szobor, Botticelli: Vénusz születése, Chagall: Párizs az ablakon keresztül, Csók István: A keresztapa reggelije, Csontváry Kosztká Tivadar: Magányos cédrus, Zarándoklás a cédrushoz, Öreg halász, Nagy Taormina, Mostar, delphoi kocsihajtó, Duchamp: Biciklikerek, Dürer: Önarckép, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, Laokoón-csoport, Manet: Reggeli a szabadban, Michelangelo: Dávid, Sixtus- kápolna freskói, Müron: Diszkoszvető, Munch: Sikoly, M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása, Nofretete fejszobra, Rippl-Rónai: Kalitkás nő, „kukoricás képek”, Rodin: Gondolkodó, Római portrészobor, Rubljov: Szentháromság, Soós Nóra: Buborékfújó VIII., Szamothrakéi Niké, Szinyei Merse Pál: Majális, Szent László legendákat ábrázoló freskók, Van Eyck: Arnolfini házaspár, Van Gogh: Önarckép, Napraforgók, tájképek, grafikák, Velazquez: Las Meninas, Vermeer: Geográfus, Willendorfi vénusz

Egyéb: Bayeux-i kárpit, chartres-i katedrális üvegablakai, görög vázafestészet, Lánchíd-Budapest, Magyar Szent Korona és koronázási jelvények, nagyszentmiklósi kincs, Szkíta aranyszarvas, Tutanhamon arany halotti maszkja

EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK) AZ 5–8. ÉVFOLYAMON

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. alkotó tevékenység közben önállóan kísérletezik, különböző megoldási utakat keres;
2. eszközhasználata begyakorlott, szakszerű;
3. anyaghasználata gazdaságos, átgondolt;
4. feladatokat önállóan megold, eredményeit érthetően bemutatja;
5. adott tanulási helyzetben a tanulási előrehaladás érdekében adekvát kérdést tesz fel;
6. feladatmegoldásai során felidézi és alkalmazza a korábban szerzett ismereteket, illetve kapcsolódó információkat keres;
7. felismeri a vizuális művészeti műfajok példáit;
8. használja és megkülönbözteti a különböző vizuális médiumok kifejezőeszközzeit;
9. megkülönböztet művészettörténeti korszakokat, stílusokat;

Felső tagozat – alap óraszám

10. felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat az ajánlott képanyag alapján;
11. használja a térbeli és az időbeli viszonyok megjelenítésének különböző vizuális lehetőségeit;
12. példák alapján megérti a képmanipuláció és befolyásolás összefüggéseit;
13. példák alapján meg tudja magyarázni a tervezett, épített környezet és a funkció összefüggéseit;
14. érti a magyar és egyetemes kulturális örökség és hagyomány jelentőségét;
15. csoportban végzett feladatmegoldás során részt vállal a feladatmegoldásban, önállóan megtalálja saját feladatát, és figyelembe veszi társai álláspontját is;
16. feladatmegoldás során megállapodásokat köt, szabályt alkot, és betartja a közösen meghatározott feltételeket;
17. önállóan véleményt alkot, és azt röviden indokolja.

VIZUÁLIS KULTÚRA

7. évfolyam helyi tanterve

CÉLOK ÉS FELADATOK

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő **világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében**, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. **Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.**

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgy-kultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkékké legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, és az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségei befogadására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK (TANULÁSI EREDMÉNYEK)

A **legfontosabb célok teljesítése érdekében a vizuális kultúra tantárgy tartalmi keretei szélesan értelmezhetők, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szerint tematizálhatók.** A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, művészi élményt nyújtó vizuális megjelenéseket helyezi a vizsgálódása középpontjába, míg a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét. A vizuális kommunikáció pedig az eleve kommunikációs célú, gyakran technikai médiumok által előállított képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszbán, évfolyamon jelen vannak a tantervi követelményekben. A különböző tartalmakat meghatározó részterületek a tantervi struktúrában önálló egységekként is értelmezhetők, ám mivel a tantárgy hatékonysága a komplex képességfejlesztés elvét követve tud igazán megnyilvánulni, így az **iskola egyes tanéveinek tanmeneteiben az átfogó látásmód kialakítása érdekében a részterületek egymással összekapcsolódva, egymást kiegészítve jelennek meg.** E szemlélet megvalósításának érdekében a tanterv tematikai egységekbe rendezett fejlesztési feladatai komplex, gyakorlati feladatsorokban kapcsolódnak össze, adott esetben projektszerűen kerülnek feldolgozásra.

A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, **a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása**, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és **a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása**. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az **önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában**. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés **kiemelt feladatának** tekinti **a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszhető és gyakorolható**. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben **fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása**, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működnie a tanulók fejlesztése során. **A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme**, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolatterkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszhető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a

művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyag rész produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrákövetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy

feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkékké legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreatívfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhatja ugyanakkor olyan együttműködések is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, intermediális vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A helyi tanterv segíti e célok megvalósítását, adott évfolyamokra kijelölve a fejlesztési feladatokat. A helyi tanterv a kerettanterv tematikai egységeit, témaköreit vette át. Minden témakörnél megjelenik a megvalósításhoz szükséges óraszám, minden témakör fejlesztési feladata és ismerete támaszkodik a kerettantervre és a Nat megadott tanulási eredményeire. Minden témakör a fejlesztési feladatokat és ismereteket minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja, így jelölve az adott témakör elvárható követelményeit.

A témakörök és a meghatározott fejlesztési feladatok, ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek és azok elemei rugalmasan variálhatók, összekapcsolhatók az egyes tanévek sajátos igényű munkatervének, tanmenetének összeállításánál, természetesen a tanulás-szervezés felépítésének logikája mentén és az óraszámjavaslatok figyelembevételével.

A tantervi **fejlesztési feladatok példái jelzik és segítik pontosítani az egyes tanévek tanmeneteinek tervezési lehetőségeit**, melyek az adott követelmény pontosabb értelmezését is támogatják. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak feldolgozása az adott fejlesztési feladatba építve valósul meg.

Nevelő munkánk során tapasztalható, hogy a tanulók, tanuló csoportok, különböző szinten képesek teljesíteni a feladatokat. Ennek oka többnyire az egyéni fejlettségük és eltérő szociokulturális lehetőségeik különbségeiben, és az adottságaik közti eltérésekben rejlenek. **Mind a tanmenet összeállításánál, mind a konkrét gyakorlati nevelés során elengedhetetlen a**

differentiált fejlesztés és feladat meghatározás, mely során a tervek rugalmas alakítása szükséges.

AZ ÉRTÉKELÉS

Az egész tanév során folyamatosan zajlik a tanulók személyre szóló értékelő visszajelzése. Az elméleti és gyakorlati feladatok, tevékenységek során egyaránt fontos, hogy a tanulók pontos információt kapjanak a saját munkájukról, de mindenképp törekedni kell arra, hogy az értékelés ne tanári szubjektív elvárást tükrözzön, mert azzal esetleg egy-egy újszerű, szokatlan, egyéni megoldás megszületését gátolnánk.

Mivel a teljesítmény rendkívül összetett produktum, nagyon körültekintően kell eljárunk az értékelésekor. Pedagógiai szempontból szerencsésebb a biztató jellegű, ösztönző értékelés. A gyakran megismétlődő túlságosan kritikus, elmarasztaló jellegű értékelés egy életre elveheti a gyermek kedvét a munkától. Inkább a pozitívumokat kell észrevennünk, hangsúlyoznunk a tanulók alkotásaiban.

A tanuló által nyújtott teljesítmény, az elvégzett munka értékelése nagyon összetett feladat. A tanulók teljesítménye több körülménytől is függhet: a tanuló motiváltságától, érzelmi bevonódásától, az adott tanítási anyagtól, stb. A tanulók egymáshoz viszonyított teljesítménye ugyanazon az órán is óriási különbségeket mutathat. Emellett gyakran tapasztalható, hogy ugyanaz a tanuló is nagy teljesítménybeli ingadozásokat produkál, látszólag megegyező feltételek és feladatok esetén is. Ráadásul a legtöbb tanuló más-más szintű, érettségű vizuális intelligenciával bír. Ami az egyik tanulótól szép teljesítmény, az lehet, hogy egy tehetségesebbtől kevés lenne.

Ezért célszerű úgy értékelni, hogy önmagához képest és a társaihoz is viszonyítsuk a tanuló munkáját. Önmagához képest az egyéni fejlődés, teljesítmény alakulását, folyamatát vizsgálva értékeljük. A kortársakhoz viszonyított értékelés bevált módszere az óra végi közös szóbeli értékelés.

Az érdemjeggyel való osztályozás azon feladatok esetében hatékony, melyeknél pontosan meghatározott és a tanulókkal is tisztázott szempontok, követelmények mentén értékeljük a feladat megoldását, a tevékenységet.

Fontos szerepet kell kapniuk a tanulók önértékelésének. Egy-egy nagyobb feladat vagy feladatsor, projekt végén érdemes lehetőséget biztosítani az önértékelésnek, és az egymás munkáját elemző, értékelő beszélgetésnek. Ezeket az elemző beszélgetéseket érdemes használnunk a kifejező típusú alkotásoknál is.

Fontos értékelő visszajelzéseket kaphatunk, kérhetünk más tantárgyat tanító kollégáktól, és a szülőktől is. Különösen fontosak lehetnek ezek a visszajelzések a személyiség formálás, és a kognitív képességek területén.

AZ ISKOLAI TANESZKÖZÖK

A vizuális nevelés tárgyi feltételei

A helyi tanterv optimális megvalósításának tárgyi feltételeit az alkotó, gyakran műhely jellegű tevékenység határozza meg. Fontos a megfelelő bútorzatú, világítású szaktanterem használata. Nagyon hasznos a megfelelően mozgatható, variálható munkafelület, valamint tárolásra alkalmas szekrények, polcok, esetleg szertár. A tantervben meghatározott változatos fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében sokféle anyagra, eszközre és technikára is szükség van.

A szakterem lehetővé teszi a közösen használt eszközöknek, anyagoknak az alkotó munka közelében levő szakszerű tárolását, és az adott feladat kívánalmainak megfelelő gyors optimális és differenciált használatát. További előny a szaktanterem és elegendő tároló helyek mellett, hogy a tanórák előkészítése, zárása is gördülékenyebb a sokkal változatosabb és egyben takarékosabb anyag és eszközhasználat mellett is. A félkész és az elkészült alkotások tárolása, bemutatása is sokkal könnyebben megoldható a tantárgyi szakteremben.

Az alkotás során szükség van rajzi, festő, konstruáló, világító, hanghordozó, -felvevő, fotós, filmes eszközökre, anyagokra. A tanár kreatív feladattervező, megvalósító képességétől függően bármilyen alternatív, talált, újrahasznosított anyagot, eszközt beépíthet a munkafolyamatba.

Az iskola taneszköz választásának általános szempontjai

A taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat érdemes figyelembe venni:

- a taneszköz feleljen meg a helyi tantervnek;
- a taneszköz legyen jól használható a tanulási folyamatban;
- a taneszköz kivitelezése, tartóssága legyen alkalmas a vizuális kultúra tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra a tanév(ek) során;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;

Érdemes előnyben részesíteni azokat a taneszközöket:

- o amelyek több éven keresztül használhatók;
- o amelyek egymásra épülnek
- o amelyekhez kapcsolhatók digitális tananyagok
- o amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok tanulását az interneten elérhető tartalmakkal

7–8. évfolyam

Vizuális kultúra heti és éves óraterve 7–8. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
7. évfolyam	1 óra	34 óra
8. évfolyam	1 óra	34 óra

A vizuális kultúra tantárgy feladata ebben az iskolaszakaszban is az, hogy a tanulók a vizuális művészet eszközeivel megismerhető világ jelenségeit megvizsgálják, értelmezzék, következtetéseiket az életkoruknak megfelelő szinten használják fel alkotó munkájukban. Az ebben az életkorban felerősödő mérlegelő gondolkodást, továbbá a személyes vélemények megjelenítését a vizuális kultúra tantárgy minden részterületén érdemes érvényesíteni. Itt

jelenik meg a vizuális nevelés érték közvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje. A vizuális kultúra tantárgy kultúraközvetítő hatása a történeti korok művészetének alkotó jellegű megismerésében rejlik. A magyar művészet kiemelkedő alkotásainak megismerése erősíti a nemzeti önazonosságtudatot és a szociális kompetenciák fejlesztését is támogatja. A realitásigény erősödésével a tanulók érdeklődése erőteljesebben fordul a mindennapi vizuális jelenségek felé, így a tantárgy határozott célja a médiatudatosság fejlesztése, a fenntarthatóság, a környezettudatos szemlélet erősítése.

A technikai médiumok használatának túlsúlya miatt rendkívül fontos az újabb vizuális médiumok sajátosságainak megismertetése a tanulókkal és azok kritikai, mérlegelő használatának kialakítása. Ez az iskolaszakasz az, ahol a mozgóképek és a médiaszövegek értelmezése és megértése legalább olyan fajsúlyos kérdés, mint a divat, a szűkebb és tágabb környezet vizuális kultúrája, és az ebben megjelenő technológia.

7. évfolyam

A 7. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapórászám: 34 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt órászám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	4
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	5
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	4
Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	5
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	6
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	5
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	5
Összes órászám:	34

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Javasolt órászám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzei és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;

- tetszésítélete alapján alkotásokról információkat gyűjt, kifejezőerő és a közvetített hatás szempontjából csoportosítja, és megállapításait felhasználja más szituációban;

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Különböző korból és kultúrából származó művek csoportosítása különböző szempontok (pl. műfaj, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja) szerint.**
- **Adott vagy választott – klasszikus, modern, kortárs – művészettörténeti korban, stílusban készült alkotások, építmények összehasonlító, elemzéséből (pl. kora középkori és reneszánsz vagy barokk és XX-XXI. századi emberábrázolás, klasszikus és modern építészet anyaghasználata, figuratív és nonfiguratív ábrázolás a modern művészetben) származó tapasztalatok (pl. stílusjegyek, kifejezőerő, hatáskeltés, anyaghasználat és funkció) felhasználása alkotás során.**

Fogalmak

képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, vizuális napló, látványterv

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Adott látvány, tárgy együttes (pl. félhomály, ellenfény, alulnézet, letakart beállítás, felborult pad, kiborult kuka, kötél, tűzoltó kalapács, fél pár strandpapucs) vizuális ábrázolása (pl. fotó, rajz, festés, plasztika), majd a látvány kiegészítése, továbbgondolása választott vizuális alkotások (pl. de Saint Phalle: Fantáziakert, Kicsiny Balázs: Édes Otthon, Man Ray: Ajándék, Matisse: Csendélet kék asztalon, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Munch: Sikoly, Vermeer: Geográfus) képi elemeinek felhasználásával a személyes mondanivaló érdekében (pl. a felborult padtól megrémült lány, A geográfus csodálkozva vizsgálja a félhomályban a fél pár strandpapucsot, A fantázia kertből megszökött Nana boldogan hozza ajándékba a tűzoltó kalapácsot)**

- A XIX-XX. századi magyar művészet legjelentősebb alkotóinak megismerése (pl. Barabás, Borsos, Csontváry, Madarász, Munkácsy, Paál stb.) játékos, kreatív tevékenység során (pl. egy-egy alkotóhoz appok, akciók, vetélkedők megtervezése, eljátszása)

Fogalmak

vizuális átírás, parafrázis, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, színkontraszt, enteriőr

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a technikai képkeltő, digitális médiumok (pl. sajtófotó, híroldal, blog, filmetűd, klip, videóinstalláció) hétköznapi kommunikációs, továbbá személyes és művészi kifejező szándékának összehasonlítása.

Fogalmak

címrend, tipográfia, illusztráció, képaláírás, link, banner,

Témakör: Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a tér és idő valós érzékelésének, látványának, törvényszerűségeinek megfigyelése és összevetése a különböző korok teret és időbeliséget ábrázoló, megjelenítő módjaival (pl. ókori egyiptomi, középkor, reneszánsz, barokk, impresszionizmus, XX-XXI. század művészeti törekvései).
- A két iránypontos perspektíva szabályainak megismerése, alkalmazása a rajzi megjelenítésben.
- A tér, térbeliség (pl. egyszerű tárgyak, iskolai folyosó, vágyott szoba, ház) ábrázolása a megfigyelt és tanult szabályok figyelembevételével (pl. axonometria, perspektíva, vagy az egyméretű axonometria felhasználásával készült, irreális tereket bemutató műalkotások -Vasarely, M.C. Escher, Orosz István művei- szerkezeti elvét felhasználó önálló alkotás). Az elkészült alkotások, rajzok kiegészítése (pl. személyes szöveggel, saját fotóval, képrészlettel, műalkotások szereplőivel).

Fogalmak

állókép, mozgókép, perspektíva, axonometria

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 6

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit, egyénileg és csoportmunkában is;
- a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a nyomtatott és online sajtó *tervezésekor* (pl. napilap, magazin, honlap) alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások értelmezése (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, hang-és képanyagok) és felhasználása játékos tervező feladatokban (pl. híroldal tervezése az osztály számára, saját profil tervezése) egyénileg és csoportmunkában.
- Példák alapján direkt kommunikációs célok érdekében kép és szöveg vizuális és fogalmi/szöveges üzenetének tanulmányozása, azok egymást befolyásoló, módosító, erősítő, illetve gyengítő hatásának vizsgálata játékos feladatokban (pl. adott kép továbbgondolása különböző képaláírásokkal, „elromlott TV”: csak kép vagy csak hang alapján a szituáció reprodukálása).

Fogalmak

verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrités

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok** (pl. védelem, álcázás, stílusváltás) érdekében, a történeti korok és a modern design tárgyainak vizsgálatán keresztül. **Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével** (pl. metszetrajz, vetületi ábrázolás) a saját tervek megjelenítése szabadkézi rajzban.

Fogalmak

metszetrajz, vetületi ábrázolás, nézetek, tudatos anyaghasználat, divat

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Példák alapján, épített terek, téri helyzetek** (pl. klasszikus és modern épület, labirintus, térinstalláció) **elemző vizsgálata különböző vizuális eszközökkel, a tér megjelenítésének** (pl. 2D és 3D) **lehetőségeivel kísérletezve** (pl. 2D-ből 3D megjelenítés: pop-up technika, papírplasztika, makett készítése, 3D-ből 2D megjelenítés: épület fotói alapján alaprajz rekonstrukció).
- **Személyes tárgy** (pl. fülhallgató, toll, telefontok, gördeszka, roller, kerékpár, sapka) **áttervezése a funkció megtartásával, ugyanakkor sajátos szempontok érvényesítésével** (pl. abszurd vagy természet inspirálta formaalakítás, tárgy a távoli jövőből) **a vizuális felmérésből származó elemző tapasztalatok** (pl. mérés, információgyűjtés, ötletek vázlatos megjelenítése) **alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.**

Fogalmak

építészeti elem, lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései

EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK) AZ 5–8. ÉVFOLYAMON

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. alkotó tevékenység közben önállóan kísérletezik, különböző megoldási utakat keres;
2. eszközhasználata begyakorlott, szakszerű;
3. anyaghasználata gazdaságos, átgondolt;
4. feladatokat önállóan megold, eredményeit érthetően bemutatja;
5. adott tanulási helyzetben a tanulási előrehaladás érdekében adekvát kérdést tesz fel;
6. feladatmegoldásai során felidézi és alkalmazza a korábban szerzett ismereteket, illetve kapcsolódó információkat keres;
7. felismeri a vizuális művészeti műfajok példáit;
8. használja és megkülönbözteti a különböző vizuális médiumok kifejezőeszközait;
9. megkülönböztet művészettörténeti korszakokat, stílusokat;
10. felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat az ajánlott képanyag alapján;
11. használja a térbeli és az időbeli viszonyok megjelenítésének különböző vizuális lehetőségeit;
12. példák alapján megérti a képmanipuláció és befolyásolás összefüggéseit;
13. példák alapján meg tudja magyarázni a tervezett, épített környezet és a funkció összefüggéseit;

Felső tagozat – alap óraszám

14. érti a magyar és egyetemes kulturális örökség és hagyomány jelentőségét;
15. csoportban végzett feladatmegoldás során részt vállal a feladatmegoldásban, önállóan megtalálja saját feladatát, és figyelembe veszi társai álláspontját is;
16. feladatmegoldás során megállapodásokat köt, szabályt alkot, és betartja a közösen meghatározott feltételeket;
17. önállóan véleményt alkot, és azt röviden indokolja.

VIZUÁLIS KULTÚRA

8. évfolyam helyi tanterve

CÉLOK ÉS FELADATOK

A vizuális nevelés legfontosabb célja, hogy segítse a tanulókat az őket körülvevő **világ vizuálisan értelmezhető jelenségeinek megértésében**, ezen belül a vizuális művészeti alkotások átélésében és értelmezésében, illetve ennek segítségével környezetünk tudatos alakításában. **Ez a cél a tanórai kereteken belül az alkotva befogadás elvét követve valósulhat meg a leghatékonyabban, azaz a tantárgy jellemző tulajdonsága, hogy aktív tanulói tevékenységen alapul.**

A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét. A tantárgy kulcsszerepet játszik a tanulók érzelmi fejlesztésében, mely az őket körülvevő világhoz való pozitív érzelmi viszonyulásuk kialakításának fontos eszköze. Ennek eredményeként elérendő cél, hogy a tanulók a magyar kultúrára büszkékké legyenek, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez.

További fontos cél, hogy a tanulók ismerjék meg az európai és egyetemes vizuális kultúra legjelentősebb képzőművészeti és építészeti alkotásait, alakuljon ki bennük érdeklődés a vizuális jellegű művészetek iránt. Váljanak nyitottá a régmúlt korok, és az őket körülvevő XXI. század művészeti jelenségei befogadására.

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK (TANULÁSI EREDMÉNYEK)

A legfontosabb célok teljesítése érdekében a vizuális kultúra tantárgy tartalmi keretei szélesan értelmezhetők, a képzőművészet, a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szerint tematizálhatók. A vizuális nevelés szempontjából a képzőművészet részterület az ábrázoló és kifejező szándékú, művészi élményt nyújtó vizuális megjelenéseket helyezi a vizsgálódása középpontjába, míg a tárgy- és környezetkultúra részterület az ember tervezett tárgyi és épített környezetét. A vizuális kommunikáció pedig az eleve kommunikációs célú, gyakran technikai médiumok által előállított képalkotással foglalkozik. E részterületek tartalmi elemei különböző hangsúllyal, de minden iskolaszakaszbán, évfolyamon jelen vannak a tantervi követelményekben. A különböző tartalmakat meghatározó részterületek a tantervi struktúrában önálló egységekként is értelmezhetők, ám mivel a tantárgy hatékonysága a komplex képességfejlesztés elvét követve tud igazán megnyilvánulni, így az iskola egyes tanéveinek tanmeneteiben az átfogó látásmód kialakítása érdekében a részterületek egymással összekapcsolódva, egymást kiegészítve jelennek meg. E szemlélet megvalósításának érdekében a tanterv tematikai egységekbe rendezett fejlesztési feladatai komplex, gyakorlati feladatsorokban kapcsolódnak össze, adott esetben projektszerűen kerülnek feldolgozásra.

A Nat alapelvei alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlatközpontúsága a vizuális megismerés, a közvetlen tapasztalatszerzés, az elemző-szintetizáló gondolkodás egységében értelmezendő, és a tanulók ténylegesen megvalósuló alkotó munkáját szolgálja.

A vizuális fejlesztés legfontosabb célja adott iskolaszakaszokban az életkornak megfelelő szinteken játékos, kreatív szemlélet kialakítása és alkalmazása.

Fontos cél továbbá a minél szélesebb körű anyaghasználat, az alkotó tevékenységen keresztül a kéz finommotorikájának fejlesztése, **a változatos médiumok és megközelítési módok alkalmazása**, a vizuális médiumok közötti átjárhatóság és **a művészi gondolkodás szabadságának a kialakítása**. Mindez segíti a tanulók tájékozódását az őket érő nagy mennyiségű vizuális információ feldolgozásában, szelektálásában, s végül majd az **önálló, mérlegelni képes szemlélet kialakításában**. Jelen korunk jellemző képkészítési lehetőségeit is figyelembe véve további cél a vizuális kommunikáció digitális kultúrához is köthető mindennapi formáinak, illetve az épített környezet és a tárgyi világnak a vizsgálata, valamint a környezetalakítás tudatosságának fejlesztése.

A vizuális nevelés **kiemelt feladatának** tekinti **a kreativitás fejlesztését, mely a vizuális problémamegoldás folyamatában fejleszthető és gyakorolható**. A tanulók kreativitása az örömteli, kísérletező, az élményekben gazdag, alkotó tevékenység közben bontakozhat és teljesebbé válhat, mely mind az egyén, mind pedig a közösség alkotó energiáinak a motorja lehet. Lényeges elem mindezekben a motiváció kialakítása az önmagát folytonosan építő, alkotói magatartás megteremtésére és a folyamatos önművelésre. Ezzel összefüggésben **fontos a tanulók önértékelésének és önismeretének fejlesztése, a mérlegelő szemlélet kialakítása**, amelynek az önálló és a társakkal együttműködő gyakorlati feladatmegoldásokban kell megjelennie és működni a tanulók fejlesztése során. **A vizuális nevelés a tanulók személyiségfejlesztésének rendkívül fontos eleme**, hiszen az itt alkalmazott tevékenységekre jellemző alkotva tanulás érzelmeket gazdagító, empátiát, intuíciót és minőségérzékletet, valamint önmagukkal szembeni igényességet kialakító hatása működik.

A vizuális kultúra tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: Ahogyan a kisgyermekkorban a megismerés alapvető eszköze a vizualitás, úgy a későbbi tanulási folyamatban is meghatározó szerepe van a vizuálisan nyerhető információk feldolgozásának. A vizuális megfigyelés, a belső képalkotás, a vizuális elemzés, összehasonlítás, esetleg a tapasztalatok, a következtetések vizuális megjelenítése – kiváltképp a digitális kor vizuális dominanciája miatt – az információszerzés, a tanulás feltétele. A vizuális információszerzés rutinja különösen fontos az önálló tanulás szempontjából. A vizuális gondolkodás ugyanakkor nemcsak az információszerzést, hanem az információk feldolgozását és a gondolkodási folyamatokat is ösztönözheti (például gondolatterkép, modellalkotás), segítséget nyújtva különböző tanulási stílusok és stratégiák megtalálásában. Miközben a vizuális kultúra tantárgy változatos tevékenységei és fejlesztési technikái más műveltségi területeket is támogathatnak, olyan tanulási motivációt jelentenek, melyek érdekesebbé, izgalmasabbá és sikeresebbé tehetik a tanulók számára a tanulást.

A kommunikációs kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy célja, hogy a tanulók megismerjék és használják a vizuális kommunikáció lehetőségeinek minél szélesebb skáláját. A digitális eszköz-használat – a kommunikációs csatornák átalakításával – folyamatosan hatást gyakorol a kommunikáció domináns formáira és minőségére. A vizuális kommunikációs formák értelmezése, értő és felelős használata – ami a vizuális kultúra tantárgy keretében fejleszthető leginkább – a mindennapi életben és a munka világában is elengedhetetlen. A vizuális kultúra a

művészeti nevelés olyan átfogó megközelítésére törekszik, melynek keretében sokféle önkifejezési forma (vizuális megjelenítés, beszéd, mozgás) gyakorlására van mód, ami a kommunikációs lehetőségek körét is tágítja.

A digitális kompetenciák: A digitális kor, amelyben élünk, nagyrészt vizuális kommunikációs formákat használ, ezért a vizuális kultúra tantárgynak is alapvető feladata, hogy segítse a digitális médiumok használatát, mind a közlés, mind a befogadás képességeinek fejlesztésével. A kreatív feladatmegoldás érdekében a tanulók digitálisan hozzáférhető információkat gyűjtenek, és életkori sajátosságaiknak megfelelően lehetőséget kapnak arra, hogy az egy-egy tananyag rész produktumát digitális formában készítsék el. Ezáltal megtanulják, hogy hogyan érdemes alkotó folyamatba építeni az elérhető és összegyűjthető információkat, és hogyan lehet felhasználni a technikai lehetőségeket. A digitális technika lehetőségeinek előre nem látható fejlődési iránya miatt legfontosabb éppen a változásokra reagálni tudó tanulói személyiség fejlesztése.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A megismerési folyamatok fontos eleme a vizuális megfigyelés. A vizualitás a belső képalkotásnak, majd az ismeretszerzésnek és a magasabb szintű gondolkodási folyamatoknak is sajátos eszköze. A vizuális kultúra tanulása során mind a szabad alkotásban, mind az egyszerű tervezési feladatokban a problémamegoldó gondolkodást gyakorolhatja a tanuló, amikor végigjárja az információgyűjtés, -elemzés, -értelmezés, az ötletelés, a tesztelés és az újraértelmezés szakaszait. Minden problémamegoldás esetében nagy jelentősége van a szabad asszociáción alapuló, divergens gondolkodási szakaszoknak, amelyet a vizuális kultúra tantárgy tanulása a nyitottság, az egyéni ötletek és a sajátos kifejezési megoldások bemutatásával és elfogadásával jelentős mértékben képes fejleszteni.

A személyes és társas kompetenciák: A művészettel nevelés elvének megfelelően a vizuális kultúra tantárgy kiemelt feladata a személyiség fejlesztése, különös tekintettel a személyes és társas kompetenciákra. A tantárgy egyik jellemzője a gazdag önkifejezési formák támogatása, ami segíti az önismeretet és a reális önértékelés kialakítását, miközben a változatos tevékenységi formák nagyobb esélyt adnak a sikerélmény elérésére. Az érzelmek kifejezéséhez, felismeréséhez és szabályozásához kapcsolódó készségek gyakorlása ugyanakkor szerepet játszik a társas viselkedésben is. A vizuális kultúra tantárgy – és ezen belül a kreatív problémamegoldás fejlesztésének – lehetősége, hogy csoportos együttműködésben valósuljon meg, azaz a feladatmegoldások sokféle nézőpont és sokféle tudás megjelenítésével, mindenki közreműködésével és megelégedésével jöjjön létre. A csoportos együttműködésen alapuló alkotó vagy befogadó feladatmegoldásokban lehetőség van a különböző szerepek megtapasztalására, a közös döntések megvitatására és a konfliktushelyzetek megoldására, végül a legjobb megoldás érdekében a produktív tevékenység gyakorlására.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A vizuális kultúra tantárgy, a Művészetek műveltségi terület részeként, hagyományosan magába foglalja a műalkotások elemző vizsgálatát, így alapvető feladata a művészet kultúrák közvetítésben elfoglalt helyének hangsúlyozása. Cél, hogy kontextusba helyezze a művészettörténeti változásokat, különös tekintettel kulturális örökségünk jelentőségére, ugyanakkor a tantárgy

feladata a kortárs kulturális jelenségek értelmezése is. A tantárgy fontos célja, hogy a tanulók az iskolában megismerjék a magyarság által létrehozott legfontosabb képzőművészeti és építészeti alkotásokat, nemzetünk hagyományos tárgykultúráját és díszítőművészetét, ezáltal büszkékké legyenek a magyar kultúrára, és kötődjenek szülőföldünk értékeihez. A befogadó tevékenység aktív alkotótevékenységgel támogatva a kreativitásfejlesztés egyedülálló lehetőségeként működik. A kreatív gazdaság a világ leggyorsabban fejlődő ága, hisz a mindennapos kihívásokkal szemben mindig új megoldásokra van szükség. A vizuális kultúra tantárgy az alkotó feladataiban olyan megoldásra váró problémákat tud meghatározni, amelyek kreatív megoldásokra várnak, a megoldások pedig produktum formájában is bemutatásra kerülnek.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A vizuális kultúra tantárgy leginkább a személyiségfejlesztésben betöltött feladata miatt képes a munkavállalói és vállalkozói kompetenciák fejlesztésére. A kreatív feladatmegoldás megköveteli az adott helyzet rugalmas kezelését, az innovatív ötletek, új megoldások megtalálását, a megoldás érdekében a helyzetek értékelését, majd a hatékony döntés céljából a kitartó mérlegelést és döntést. A csoportos feladatmegoldások (például projektfeladatok) esetében a tanuló kipróbálhatja ugyanakkor olyan együttműködések is, amelyekre a munka világában is szüksége lehet.

A köznevelésben a vizuális kultúra tantárgy a művészettel nevelés eszköze, s mint ilyen, általánosan alapozó, intermediális vizuális szemlélet kialakítását és fejlesztését tartja elsőrendű feladatának.

A helyi tanterv segíti e célok megvalósítását, adott évfolyamokra kijelölve a fejlesztési feladatokat. A helyi tanterv a kerettanterv tematikai egységeit, témaköreit vette át. Minden témakörnél megjelenik a megvalósításhoz szükséges óraszám, minden témakör fejlesztési feladata és ismerete támaszkodik a kerettantervre és a Nat megadott tanulási eredményeire. Minden témakör a fejlesztési feladatokat és ismereteket minimális fogalomkészlet megadásával konkretizálja, így jelölve az adott témakör elvárható követelményeit.

A témakörök és a meghatározott fejlesztési feladatok, ismeretek nem jelölnek időrendi sort, és nem azonosak egy-egy tanóra tananyagával, feladataival. Az egységek és azok elemei rugalmasan variálhatók, összekapcsolhatók az egyes tanévek sajátos igényű munkatervének, tanmenetének összeállításánál, természetesen a tanulás-szervezés felépítésének logikája mentén és az óraszámjavaslatok figyelembevételével.

A tantervi **fejlesztési feladatok példái jelzik és segítik pontosítani az egyes tanévek tanmeneteinek tervezési lehetőségeit**, melyek az adott követelmény pontosabb értelmezését is támogatják. Egy-egy témakörnél megjelenő fogalmak feldolgozása az adott fejlesztési feladatba építve valósul meg.

Nevelő munkánk során tapasztalható, hogy a tanulók, tanuló csoportok, különböző szinten képesek teljesíteni a feladatokat. Ennek oka többnyire az egyéni fejlettségük és eltérő szociokulturális lehetőségeik különbségeiben, és az adottságaik közti eltérésekben rejlenek. **Mind a tanmenet összeállításánál, mind a konkrét gyakorlati nevelés során elengedhetetlen a**

differentiált fejlesztés és feladat meghatározás, mely során a tervek rugalmas alakítása szükséges.

AZ ÉRTÉKELÉS

Az egész tanév során folyamatosan zajlik a tanulók személyre szóló értékelő visszajelzése. Az elméleti és gyakorlati feladatok, tevékenységek során egyaránt fontos, hogy a tanulók pontos információt kapjanak a saját munkájukról, de mindenképp törekedni kell arra, hogy az értékelés ne tanári szubjektív elvárást tükrözzön, mert azzal esetleg egy-egy újszerű, szokatlan, egyéni megoldás megszületését gátolnánk.

Mivel a teljesítmény rendkívül összetett produktum, nagyon körültekintően kell eljárunk az értékelésekor. Pedagógiai szempontból szerencsésebb a biztató jellegű, ösztönző értékelés. A gyakran megismétlődő túlságosan kritikus, elmarasztaló jellegű értékelés egy életre elveheti a gyermek kedvét a munkától. Inkább a pozitívumokat kell észrevennünk, hangsúlyoznunk a tanulók alkotásaiban.

A tanuló által nyújtott teljesítmény, az elvégzett munka értékelése nagyon összetett feladat. A tanulók teljesítménye több körülménytől is függhet: a tanuló motiváltságától, érzelmi bevonódásától, az adott tanítási anyagtól, stb. A tanulók egymáshoz viszonyított teljesítménye ugyanazon az órán is óriási különbségeket mutathat. Emellett gyakran tapasztalható, hogy ugyanaz a tanuló is nagy teljesítménybeli ingadozásokat produkál, látszólag megegyező feltételek és feladatok esetén is. Ráadásul a legtöbb tanuló más-más szintű, érettségű vizuális intelligenciával bír. Ami az egyik tanulótól szép teljesítmény, az lehet, hogy egy tehetségesebbtől kevés lenne.

Ezért célszerű úgy értékelni, hogy önmagához képest és a társaihoz is viszonyítsuk a tanuló munkáját. Önmagához képest az egyéni fejlődés, teljesítmény alakulását, folyamatát vizsgálva értékeljük. A kortársakhoz viszonyított értékelés bevált módszere az óra végi közös szóbeli értékelés.

Az érdemjeggyel való osztályozás azon feladatok esetében hatékony, melyeknél pontosan meghatározott és a tanulókkal is tisztázott szempontok, követelmények mentén értékeljük a feladat megoldását, a tevékenységet.

Fontos szerepet kell kapniuk a tanulók önértékelésének. Egy-egy nagyobb feladat vagy feladatsor, projekt végén érdemes lehetőséget biztosítani az önértékelésnek, és az egymás munkáját elemző, értékelő beszélgetésnek. Ezeket az elemző beszélgetéseket érdemes használnunk a kifejező típusú alkotásoknál is.

Fontos értékelő visszajelzéseket kaphatunk, kérhetünk más tantárgyat tanító kollégáktól, és a szülőktől is. Különösen fontosak lehetnek ezek a visszajelzések a személyiség formálás, és a kognitív képességek területén.

AZ ISKOLAI TANESZKÖZÖK

A vizuális nevelés tárgyi feltételei

A helyi tanterv optimális megvalósításának tárgyi feltételeit az alkotó, gyakran műhely jellegű tevékenység határozza meg. Fontos a megfelelő bútorzatú, világítású szaktanterem használata. Nagyon hasznos a megfelelően mozgatható, variálható munkafelület, valamint tárolásra alkalmas szekrények, polcok, esetleg szertár. A tantervben meghatározott változatos fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében sokféle anyagra, eszközre és technikára is szükség van.

A szakterem lehetővé teszi a közösen használt eszközöknek, anyagoknak az alkotó munka közelében levő szakszerű tárolását, és az adott feladat kívánalmainak megfelelő gyors optimális és differenciált használatát. További előny a szaktanterem és elegendő tároló helyek mellett, hogy a tanórák előkészítése, zárása is gördülékenyebb a sokkal változatosabb és egyben takarékosabb anyag és eszközhasználat mellett is. A félkész és az elkészült alkotások tárolása, bemutatása is sokkal könnyebben megoldható a tantárgyi szakteremben.

Az alkotás során szükség van rajzi, festő, konstruáló, világító, hanghordozó, -felvevő, fotós, filmes eszközökre, anyagokra. A tanár kreatív feladattervező, megvalósító képességétől függően bármilyen alternatív, talált, újrahasznosított anyagot, eszközt beépíthet a munkafolyamatba.

Az iskola taneszköz választásának általános szempontjai

A taneszközök kiválasztásánál a következő szempontokat érdemes figyelembe venni:

- a taneszköz feleljen meg a helyi tantervnek;
- a taneszköz legyen jól használható a tanulási folyamatban;
- a taneszköz kivitelezése, tartóssága legyen alkalmas a vizuális kultúra tantárgy óraszámának és igényeinek megfelelő használatra a tanév(ek) során;
- a taneszköz minősége, megjelenése legyen alkalmas a diákok esztétikai érzékének fejlesztésére, nevelje a diákokat igényességre, precíz munkavégzésre, a taneszköz állapotának megóvására;

Érdemes előnyben részesíteni azokat a taneszközöket:

- o amelyek több éven keresztül használhatók;
- o amelyek egymásra épülnek
- o amelyekhez kapcsolhatók digitális tananyagok
- o amelyekhez biztosított a lehetőség olyan digitális hozzáférésre, amely segíti a diákok tanulását az interneten elérhető tartalmakkal

7–8. évfolyam

Vizuális kultúra heti és éves óraterve 7–8. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
7. évfolyam	1 óra	34 óra
8. évfolyam	1 óra	34 óra

A vizuális kultúra tantárgy feladata ebben az iskolaszakaszban is az, hogy a tanulók a vizuális művészet eszközeivel megismerhető világ jelenségeit megvizsgálják, értelmezzék, következtetéseiket az életkoruknak megfelelő szinten használják fel alkotó munkájukban. Az

ebben az életkorban felerősödő mérlegelő gondolkodást, továbbá a személyes vélemények megjelenítését a vizuális kultúra tantárgy minden részterületén érdemes érvényesíteni. Itt jelenik meg a vizuális nevelés érték közvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje. A vizuális kultúra tantárgy kultúraközvetítő hatása a történeti korok művészetének alkotó jellegű megismerésében rejlik. A magyar művészet kiemelkedő alkotásainak megismerése erősíti a nemzeti önazonosságtudatot és a szociális kompetenciák fejlesztését is támogatja. A realitásigény erősödésével a tanulók érdeklődése erőteljesebben fordul a mindennapi vizuális jelenségek felé, így a tantárgy határozott célja a médiatudatosság fejlesztése, a fenntarthatóság, a környezettudatos szemlélet erősítése.

A technikai médiumok használatának túlsúlya miatt rendkívül fontos az újabb vizuális médiumok sajátosságainak megismertetése a tanulókkal és azok kritikai, mérlegelő használatának kialakítása. Ez az iskolaszakasz az, ahol a mozgóképek és a médiaszövegek értelmezése és megértése legalább olyan fajsúlyos kérdés, mint a divat, a szűkebb és tágabb környezet vizuális kultúrája, és az ebben megjelenő technológia.

8. évfolyam

A 8. évfolyamon a vizuális kultúra tantárgy alapóraszám: 34 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok	6
Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió	5
Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei	4
Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei	3
Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete	6
Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat	5
Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció	5
Összes óraszám:	34

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Alkotások, stílusok

Javasolt óraszám: 6 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;

- szöveges vagy egyszerű képi inspiráció alapján elképzeli és megjeleníti a látványt, egyénileg és csoportmunkában is;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- tetszésítélete alapján alkotásokról információkat gyűjt, kifejezőerő és a közvetített hatás szempontjából csoportosítja, és megállapításait felhasználja más szituációban;
- megfogalmazza személyes viszonyulását, értelmezését adott vagy választott művész alkotásai, társadalmi reflexiói kapcsán.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Az adott témához társított korszakra, stílusra jellemző elemek, karakter felhasználásával vagy hangsúlyozásával fantáziát, belső képeket, intuíciót felhasználó feladatok megoldása** (pl. művek átdolgozása, parafrázis készítése, társasjáték, számítógépes játék tervezése, prezentáció, színházi, filmes látványterv, irodalmi, zenei illusztráció; vagy művészeti alkotások -pl. Ai Weiwei: *So sorry és Alcatraz és Napraforgó magok*, Brueghel: *Vakok*, Bosch: *A hét főbűn*, Eperjesi Ágnes: *Reklámmentes övezet - akció*, Lakner Antal: *Smogreductor*, Lovas Ilona: *Innocenti I-IV*, Picasso: *Guernica*, Soós Nóra: *Leárazás- inspiratív és értelmező felhasználása személyes vélemény, környezetszennyezés, társadalmi különbségek és konfliktusok, civilizációs ártalmak kifejező vizuális megjelenítése érdekében*).

Fogalmak

képzőművészeti műfaj, stíluskorszak, stílusirányzat, kortárs művészet, művészi kifejezés, parafrázis, vizuális napló, látványterv

Témakör: Vizuális művészeti jelenségek – Személyes vizuális tapasztalat és reflexió

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- elvont fogalmakat, művészeti tartalmakat belső képek összekapcsolásával bemutat, magyaráz és különböző vizuális eszközökkel megjelenít;
- a vizuális problémák vizsgálata során összegyűjtött információkat, gondolatokat különböző szempontok szerint rendez és összehasonlít, a tapasztalatait különböző helyzetekben a megoldás érdekében felhasználja;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Művészeti élmények (pl. zene, színház/mozgás, médiajelenség) vizuális megjelenítése, átírása különböző eszközökkel (pl. festés, kollázs, installáció, fotó, rövidfilm) önkifejező alkotásokban. A megjelenítés rövid szöveges értelmezése.
- Elvont fogalmak (pl. hűség, szabadság, harmónia, gőg, zsarnokság, szorongás) változatos vizuális megjelenítésére műalkotások gyűjtése, bemutatása és választott fogalom személyes vizuális megjelenítése a példaként korábban látott műalkotás stílusjegyeit felhasználva (pl. művészkönyv, film, fotó, performansz, installáció, fényjáték, rajz, festés, kollázs, plasztika) egyénileg és csoportmunkában is.
- Adott alkotó (pl. Baldessari, Bacon, Caravaggio, Chagall, Csontváry, Dali, Escher, Földő Gábor, Gerber Pál, Giacometti, Giotto, Haring, Koronczai Endre, Michelangelo, Modigliani, Monet, Moor, Munkácsy, Rembrandt, Shiotó, van Gogh, Vasarely, Vermeer) vagy választott stílus (pl. bizánci, expresszionizmus, gótika, impresszionizmus, pop-art, reneszánsz, szürrealizmus) jellemzőinek, stílusjegyeinek összegyűjtése, és a gyűjtött információk felhasználása játékos alkotó feladatokban (pl. műfaj vagy médium csere, fiktív életmű kreálása, retrospektív/tematikus kiállítás tervezése, öltözet kollekció tervezése, tűzfal dekorálása).

Fogalmak

vizuális átírás, kiemelés eszközei, fény- és színhatás, kontraszt, szíkontraszt, enteriőr

Témakör: Médiumok sajátosságai – Médiumok jellemző kifejezőeszközei

Javasolt óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- látványok, képek, médiaszövegek, történetek, szituációk feldolgozása kapcsán személyes módon kifejezi, megjeleníti felszínre kerülő érzéseit, gondolatait, asszociációit;
- vizuális megjelenítés során egyénileg és csoportmunkában is használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- Példák alapján a mozgókép működésének értelmezése (pl. időszervezés, képkivágás/kameramozgás, plán, hanghatás) majd kreatív alkalmazása összetett feladatokban (pl. storyboard készítése megadott képkockából kiindulva, rövidfilm készítése megadott fogalomból vagy fotóból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.

Fogalmak

illusztráció, kameraállás, kameramozgás

Témakör: Időbeli és térbeli viszonyok – Tér és idő vizuális megjelenítésének lehetőségei

Javasolt óraszám: 3 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- vizuális megjelenések, képek, mozgóképek, médiaszövegek vizsgálata, összehasonlítása során feltárt következtetéseit megfogalmazza, és alkotó tevékenységében felhasználja, egyénileg és csoportmunkában is;
- a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott témát, időbeli, térbeli folyamatokat, történéseket közvetít újabb médiumok képírási formáinak segítségével egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének megismerése** (pl. *Muybridge, Lumiere, Funny faces*) **és értelmezése kretív feladatok** (pl. *stop motion* típusú animációs kisfilmek, *taumatróp, fotókollázs technikával*) **készítése során csoportban.**

Fogalmak

állókép, mozgókép, képes forgatókönyv, fázis

Témakör: Vizuális információ és befolyásolás – Kép és szöveg üzenete

Javasolt óraszám: 6

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- a valóság vagy a vizuális alkotások, illetve azok elemei által felidézett asszociatív módon generált képeket, történeteket szövegesen megfogalmaz, vizuálisan megjelenít, egyénileg és csoportmunkában is;
- vizuális megjelenítés során használja a kiemelés, figyelemirányítás, egyensúlyteremtés vizuális eszközeit, egyénileg és csoportmunkában is;
- a helyzetek, történetek ábrázolása, dokumentálása során felhasználja a kép és szöveg, a kép és hang viszonyában rejlő lehetőségeket, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- nem vizuális információkat (pl. számszerű adat, absztrakt fogalom) különböző célok (pl. tudományos, gazdasági, turisztikai) érdekében vizuális, képi üzenetté alakít;
- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Nem vizuális információk** (pl. *számszerű adat, absztrakt fogalom*) **különböző célok** (pl. *tudományos, gazdasági, turisztikai*) **érdekében vizuális, képi üzenetté alakítása** (pl. *rajz,*

festés, térbeli konstrukció, fotó, film, installáció, számítógépes infografika, fényjáték segítségével), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával (pl. szubjektív térkép, hangulathőmérő).

- **Különböző helyzetekben** (*tanulási, hétköznapi, utazási, fiktív, dramatikus*) az adott szituációhoz, tartalomhoz, közlési szándékhoz és a személyes érdeklődéshez leginkább illeszkedő, kifejező és változatos vizuális eszközökkel prezentáció létrehozása, a **gondolatok, tervek, vélemények, észrevételek bemutatásához** (*pl. tábló, képfolyam, diagram, digitális prezentáció*).

Fogalmak

verbális és vizuális kommunikáció, közlési szándék, figyelemirányítás, kiemelés, sűrités

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Hagyomány, design, divat

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- látványt, vizuális jelenségeket, műalkotásokat önállóan is pontosan, részletgazdagon szövegesen jellemez, bemutat;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- különböző művészettörténeti korokban, stílusokban készült alkotásokat, építményeket összehasonlít, megkülönböztet és összekapcsol más jelenségekkel, fogalmakkal, alkotásokkal, melyek segítségével alkotótevékenysége során újrafogalmazza a látványt;
- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- gondolatait, terveit, észrevételeit, véleményét változatos vizuális eszközök segítségével prezentálja;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **Személyes tárgyak** (*pl. öltözék, fontos tárgyak, közvetlen otthoni környezet*) **elemzése és megjelenítése a személyes stílus bemutatása érdekében, tetszőlegesen választott eszközökkel** (*pl. stíluslap, divatrajz, sketchbook, fotósorozat*).
- **Lakóhelyének** (*vagy a magyar népművészeti tájegységek egyikének*) **jellemző díszítőmotívumait felhasználó, önállóan gyűjtött inspirációs forrás segítségével mintatervezés különböző léptékben, és a minta felhasználása a környezetalakításban** (*pl. festett fal- és tárgydekoráció, épületre/tárgyakra vetített kép, nyomhagyás stencillel*).

Fogalmak

tudatos anyaghasználat, divat, személyes stílus

Témakör: Környezet: Technológia és hagyomány – Tárgyak, terek, funkció

Javasolt óraszám: 5 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- különböző korok és kultúrák szimbólumai és motívumai közül adott cél érdekében gyűjtést végez, és alkotó tevékenységében felhasználja a gyűjtés eredményeit;
- alkotómunka során felhasználja a már látott képi inspirációkat;
- adott témával, feladattal kapcsolatos vizuális információkat és képi inspirációkat keres többféle forrásból;
- adott koncepció figyelembevételével, tudatos anyag- és eszközhasználattal tárgyakat, tereket tervez és hoz létre, egyénileg vagy csoportmunkában is;
- adott téma vizuális feldolgozása érdekében problémákat vet fel, megoldási lehetőségeket talál, javasol, a probléma megoldása érdekében kísérletezik;
- nem konvencionális feladatok kapcsán egyéni elképzeléseit, ötleteit rugalmasan alkalmazva megoldást talál.

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- **A közvetlen környezet hasznos átalakítása érdekében konkrét probléma feltárása** (pl. *térhasznosítás az iskolaudvaron, szelektív szemétyűjtés bevezetése, közösségi tér a településen*), elemzése, a megoldás érdekében az ötletek vizuális rögzítése, majd a végleges megoldási javaslat kidolgozása, modellezése és bemutatása egyénileg és csoportmunkában. Az adott cél érdekében folyó tervezési folyamat lépéseinek dokumentálása.

Fogalmak

építészeti elem, lépték, designgondolkodás, ergonómia, forma és funkció összefüggései

A szemléltetés érdekében a kerettanterv által ajánlott műtípusok, művek, alkotók a 7-8. évfolyamon. Az egyes tanévek tanmenetének összeállításánál a **szemléltető művek köre módosulhat, tárgulhat főként a kortárs vizuális művészet alkotásaival**, hogy az egyes témákat alaposan és körültekintően bemutathassuk.

Építmények: Gaudi: Sagrada Familia, Gropius: A Bauhaus központi épülete,

Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Makovecz Imre épületei, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház

Képzőművészeti alkotások: Baldessari: Stonehenge 2005, Barabás Miklós portréfestményei, Bernáth Aurél: Tél, Borsos József: Nemzetőr, Bosch: A hét főbűn, Brueghel: Vakok, Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, Caravaggio: Szent Máté elhivatása, Fáraó vadászatonthébai falfestmény, Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők), Giacometti: Erdő, Giotto: Szent Ferenc

élete, Kandinszkij: Sárga piros kék, La Tour: A születés, Madarász Viktor történelmi festményei, Man Rey: Ajándék, Massaccio: Szentháromság, Markó Károly tájképei, Matisse: Csendélet kék asztalon, Mányok Ádám: II. Rákóczi Ferenc, Marcus Aurelius lovasszobra, M.C. Escher grafikái, Memling: Jelenetek Mária életéből, Moholy-Nagy: Q1 Suprematistic, Modigliani: Jeanne Hébuterne sárga pulóverben, Monet: A felkelő nap impressziója, Moore: Fekvő figura, Munkácsy Mihály: Tépéscsinálok, Ecce homo, Orosz István grafikái, Paál László tájképei, Picasso: Guernica, Avignoni kisasszonyok, Raffaello: Az athéni iskola, Rembrandt: Éjjeli őrjárat, Shiota: Emlékeső, Vermeer: Geográfus

Egyéb: Christo, Dali, Vasarely

EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK) AZ 5–8. ÉVFOLYAMON

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

1. alkotó tevékenység közben önállóan kísérletezik, különböző megoldási utakat keres;
2. eszközhasználatát begyakorlotta, szakszerű;
3. anyaghasználatát gazdaságos, átgondolt;
4. feladatokat önállóan megold, eredményeit érthetően bemutatja;
5. adott tanulási helyzetben a tanulási előrehaladás érdekében adekvát kérdést tesz fel;
6. feladatmegoldásai során felidézi és alkalmazza a korábban szerzett ismereteket, illetve kapcsolódó információkat keres;
7. felismeri a vizuális művészeti műfajok példáit;
8. használja és megkülönbözteti a különböző vizuális médiumok kifejezőeszközait;
9. megkülönböztet művészettörténelmi korszakokat, stílusokat;
10. felismeri az egyes témakörök szemléltetésére használt műalkotásokat, alkotókat az ajánlott képanyag alapján;
11. használja a térbeli és az időbeli viszonyok megjelenítésének különböző vizuális lehetőségeit;
12. példák alapján megérti a képmanipuláció és befolyásolás összefüggéseit;
13. példák alapján meg tudja magyarázni a tervezett, épített környezet és a funkció összefüggéseit;
14. érti a magyar és egyetemes kulturális örökség és hagyomány jelentőségét;
15. csoportban végzett feladatmegoldás során részt vállal a feladatmegoldásban, önállóan megtalálja saját feladatát, és figyelembe veszi társai álláspontját is;
16. feladatmegoldás során megállapodásokat köt, szabályt alkot, és betartja a közösen meghatározott feltételeket;
17. önállóan véleményt alkot, és azt röviden indokolja